

Vanredni servis za sudije i tužioce

Srbija je lider u regionu po mnogo čemu, a pogotovo po broju predstavki Sudu za ljudska prava u Strazburu, uz neverovatno veliki broj ustavnih žalbi za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Ove dve činjenice, uz greške nakupljane u raznim sistemima, donele su u Skupštinu Srbije izmene seta pravosudnih zakona. Pred poslanicima u ponedeljak predstavljene su izmene: Zakona o uređenju sudova, Zakona o područjima i sedištima sudova i javnih tužilaštava, Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu. Kako je parlamentu rekao ministar pravde Nikola Selaković, u promene je ugrađena ekspertiza Venecijanske komisije i Saveta Evrope. Napokon, to su i ciljevi zacrtani novom Strategijom za reformu pravosuđa. Na prvi pogled uočljiva je želja da se suoči sa bolnim rak-ranama srpskog pravosuđa: dugotrajnošću sudskih procesa i nelogičnostima u nekim zakonskim rešenjima i rezovima u teritorijalnoj raspodeli sudova, što je izazvalo mnogo bure u javnosti.

Pomenute ustavne žalbe mogu se izbeći pooštavanjem discipline u radu sudova pa je, primera radi, Zakonom o uređenju sudova predviđena zaštita prava na suđenje u razumnom roku tako što viši sud može odrediti nižem rok u kojem mora da završi proces i odredi naknadu koja se iz budžeta isplaćuje oštećenima. Mada su tokom kampanje žestoko kritikovali pokretanje rada Pravosudne akademije, ova vlada ju je ostavila da neometano radi, a čak je uvela i novinu odnosno i uvođenje obaveznog razgovora sa sudijama koje se prvi put biraju na tu dužnost, a koji su prethodno završili obuku u Pravosudnoj akademiji.

MREŽA I PRISTUP: Najviše kopiranja u Skupštini polomljeno je povodom Predloga zakona o sedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava. Nova mreža sudova predviđa povećanje broja osnovnih sudova na 66, pošto postojeća 34, kako smatra ministar Selaković, ne omogućavaju građanima efikasan pristup sudu. Upadljiva je, međutim, činjenica da je pored povećanja broja osnovnih sudova predviđeno drastično smanjenje broja sudskih

Šta se menja u srpskom pravosuđu novim setom zakona, da li je stanje u sudstvu stvarno gore nego u vreme Miloša Obrenovića i zašto se ministar pravde izvinjavao poslanicima, piše **Dorđe Odavić**

jedinica, što je izazvalo burnu reakciju opozicije u parlamentu.

Šef poslaničke grupe DS Borislav Stefanović smatra da, ako se usvoji novi zakon, pedeset opština više neće imati ni sudsku jedinicu: "Nije bitno da se reklamirate kako povećavate broj sudova kada ukidate sudske jedinice. To je bitno za građane Srbije i to je vrlo loše rešenje. Ovim novim zakonom povećavaju se troškovi građana, kao i troškovi sudija i tužilaca, za razliku od onoga što ste najavljivali. Govorili ste nekad kad ste nas kritikovali 'šta je grad, šta je mesto bez suda', a vi ste omogućili da 50 opština nemaju ni sud, ni sudsku jedinicu. Sve ostalo je vaša politička i pravna kombinatorika. Brojke govore sve. Okružni odbori SNS odlučivali su gde će biti sudovi, sudske jedinice i tužilaštva i kažnjavani su građani onih opšti-

na gde su demokrate na vlasti. A baš u ovim promenama zakona u mnogo čemu ste uspeali da potvrdite raniju reformu pravosuđa za koju ste imali samo reči kritike, potvrdilo se da su mnogi koncepti DS dobri, jer biste ih menjali".

Izvršni direktor Komiteta pravika za ljudska prava YUKOM Milan Antonijević kaže za Novi magazin da je javnost morala znati kriterijume analize rada sudova i sudskih jedinica koji govore u prilog nameri vladajuće koalicije da se vraćamo na mrežu sudova koja je postojala pre reforme pravosuđa: "Bilo je neophodno da javnost bude upoznata sa pokazateljima opterećenosti sudova, da bi se jasno videlo zašto se određeni sudovi vraćaju, a neki ukidaju. Ipak, ne treba kritikovati novine u setu pravosudnih zakona, jer se vidi na-

Pitanje izbora i reizbora

U Srbiji je tokom 2009. sproveden postupak opšteg izbora sudija i tužilaca. Izbor je sproveden i na osnovu odluke Ustavnog suda u kojoj je konstatovano "da je donošenjem Ustava 2006. godine sudijama prekinut kontinuitet stalnosti sudijske funkcije". U vreme formiranja sadašnje Vlade jula 2012 – čiju okosnicu čine stranke koji su bile protiv opšteg izbora – Ustavni sud je generalnom odlukom, bez selektivnosti i suprotno svom prethodnom stavu da odluke moraju biti pojedinačne, usvojio žalbe neizabranih sudija i naložio vraćanje u pravosudni sistem. Ustavni sud je time i zanemario nadležnost Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca. Vraćene sudije i tužioci ponovo su ušli u sistem, sistem se nije ubrzao, ali svi neizabrani 2009. stekli su mogućnost da tuže državu i traže odštetu.

Pitanje (ne)izbora i (re)izbora, ali i navodnog troška (od 15 miliona evra!) aktualizovao je ministar Selaković najavom tužbe protiv bivše ministarke pravde Snežane Malović i predsednice VSS Nate Mesarović. Tužbe koja je nemoguća misija.

◀ Nikola Selaković:
Ministar brani
set pravosudnih
zakona u
Skupštini Srbije

mera da se usaglasе neki propisi, omogućiti zaštita prava na suđenje u razumnom roku i smanji uticaj politike na vršiоce dužnosti u pravosuđu".

MILOŠEVO VREME: Prema predloženim zakonskim rešenjima mandat predsednika suda traje pet umesto četiri godine, a trajanje funkcije vršiоca dužnosti predsednika suda smanjuje se sa jedne godine na šest meseci. Kada je reč o izboru predsednika Vrhovnog kasacionog suda, predviđeno je da se podaci o kandidatima objavljuju na sajtu suda, da su kandidati dužni da dostave program za uređenje rada sudskog sistema i njegovo unapređenje. Predviđena je i zabrana sudijama porotnicima da budu u političkim partijama i svako njihovo političko delovanje. Prema sudu Borislava Stefanovića, ovakvim promenama zakona samo se želi da se "stranački promućka pravosuđe": "Paušalno određujete stvari oko organizacije sudova. Nikad nam niste rekli da li su sudije koje je Cvijan primio u SNS vratili članske karte. Nikad nam niste odgovorili ništa oko endemske sporosti sudskih procesa, a sad imate 600 sudija više. Vratili ste nedostojne sudije u sistem".

Stefanović je zamerio predlagачu i što ministru daje diskreciono

FOTO: TANJUG/TANJA VALIĆ

pravo da izabere sudske pripravnike, a ne da se oni biraju isključivo na osnovu završenog pravnog fakulteta sa visokom ocenom: "To otvara vrata da se biraju sudijski pripravnici bliski vlasti. Mislim da ovo ni Miloš Obrenović nije radio". Rasprava između Stefanovića i Selakovića u parlamentu poprimila je takve razmere da je predsedavajuća sednicom Vesna Kovač morala da upozori ministra pravde da ne sme da upotrebljava izraze tipa: "To je par ekselans glupost – jedna od najvećih koje je čuo od kada dolazi u Skupštinu". Ministar se izvinio poslanicima ("nekada čovek dođe u iskušenje da u žaru rasprave stvari nazove pravim imenom") i objasnio da je ministar taj koji ujednačuje način prijema u sudove i javna tužilaštva, "jer danas pripravnike i pomoćnike, kako je naveo, prima ko kako hoće". Najveći otpor predloženom setu pravosudnih zakona dali su poslanici iz Vojvodine. Poslanik LSV Dragan Andrić rekao je da je predlog koji je pred poslanicima najgora rešenja mreže sudova do sada i razbijanje utvrđene mreže sudova na teritoriji Vojvodine: „Nije dobro što se u ovoj skupštini raspravlja

FOTO: TANJUG/SAVA RADOVANOVIĆ

▲ **Borko Stefanović:** Oкруžni odbori SNS-a odlučivali koji će građovi imati sudove

o mreži sudova na teritoriji Vojvodine, mnogo bi bolje bilo da se o mreži sudova u Vojvodini raspravlja u vojvođanskom parlamentu, tamo se ne bi dogodilo da Kovin bude jedinica Smedereva, da apelacija za Pančevo bude Beograd... Jasno je da se centralizuje sudstvo", rekao je Andrić.

Poslanica LDP Judita Popović misli da se ovim setom pravosudnih zakona "perfidno negira

autonomija Vojvodine", ali u njoj vidi i najavu izbora. Nasuprot njoj, šef poslaničke grupe DSS Slobodan Samardžić ministra optužuje za podrivanje pravosudnog sistema Srbije jer je iz nove organizacije sudova "makazama odsekao" Kosovo i Metohiju, gde će se osnivanje sudova i javnih tužilaštava urediti posebnim zakonom, tzv. Ustavnim zakonom o autonomiji KiM. **Ž**

Tužilačka istraga u problemu

FOTO: BETA

Od 1. oktobra uvedena je tužilačka istraga u domaće pravosuđe i počeo je da se primenjuje novi Zakonik o krivičnom postupku (ZKP). Prema informacijama predsednika Udruženja javnih tužilaca Srbije Gorana Ilića, već na samom početku rada po novim principima jasno je da ima mnogo problema.

"Videćemo kako će to dalje funkcionisati i kako će situacija sa tužilačkom istragom da se razvija, jer su uočeni neki ozbiljni problemi. Nešto mora što pre da se menja, jer je neophodna korekcija zakonskog teksta, tj teksta ZKP-a. Što kaže jedan moj kolega, umesto da primenjujemo zakon, mi ga tumačimo. Postojali su dobri zakoni, onaj stari zakon o krivičnom postupku je bio jasniji, pa ćemo morati da analiziramo i da

vidimo šta će morati da se menja u novom. Moram još da istaknem i da je ceo postupak mnogo skuplji nego ranije i nisam siguran da će izdvojena sredstva u budžetu biti dovoljna da pokriju povećane troškove postupka", naveo je Ilić.

Prema odredbama novog ZKP-a tužioci rukovode prekrivičnim postupkom, sprovode istragu, odlučuju o preduzimanju, odnosno odlaganju krivičnog gonjenja, drugim rečima u prekrivičnom postupku, a i tokom istrage tužilac je centralna figura krivičnog postupka. Nešto slično kao u američkim "pravosudnim" serijama.

Tužilačka istraga se dodatno komplikuje novom tužilačkom mrežom. Naime, nova mreža podrazumeva i novu organizaciju rada od 1. januara, a ova ranije predviđena još nije zaživela zbog niza razloga. Nedovoljna opremljenost tužilaštava, pa i obučenos tužilaca jesu tzv. objektivne okolnosti, a neregulisani odnosi između policije, tužilaštava i sudova spadaju u "subjektivne". Prelazno rešenje, kako vidi ministar, jeste da se tužioci okrenu sporazumima o krivici.